

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Indbrydelses-skrift

til

Den offentlige Examens

i

Borgerdyskolen

i September 1817.

Forsøg paa at vise Hensigten med de gamle Sprogs Studium, og Umuligheden af at kunne erstatte
Originalerne ved Oversættelser — ved Christian Flor, Cand. Theol., Lærer ved Skolen.

*Christian Florius et Jeanus
Bibliofab.*

R i s b e n h a v n .

Trykt hos Directeur Johan Frid. Schultz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker,

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Forsøg paa at vise Hensigten med de gamle Sprogs Studium,
og Umuligheden af at kunne erstatte Originalerne ved
Oversættelser.

Den vigtigste Gjenstand for Underviisningen i de lærde Skoler har altid været Indledning.
de gamle, for længe siden ikke mere levende Sprog, især det græske og latinse.
Endskindt denne Almindelighed forud kan lade formode Sagens virkelige Rig-
tighed, da det, som bestandigen vedbliver, maa være det rigtigere, fordi den
bedre og forstandigere Deels Dom altid findes at være den uigjendriveligste, og der-
for, om ikke indsees, dog hyldes af Mængden, naar Hidsigheden har lagt sig;
saa kan dog dette kun bringe til Taushed, ikke til urokkelig Overbeviisning.
Det synes derfor ikke at være noget unyttigt Arbeide, at forsøge paa at vise et
Synspunkt, hvorfra man kan betragte Grundene for de gamle Sprogs Studium
i Skolerne. Det er en gammel Indvending, som hundrede Gange er opkastet og
afviist, at, om end de græske og latinse Skribenter indeholde meget fortræffeligt
i Kunst og Videnskab, maatte jo dog saa mange Aarhundreders Studium deraf
have bragt de Lærde til saa sikre Resultater, som det er muligt at faae, og de

maatte da kunne leve os gode Oversættelser, som kunde spare Ungdommen matte
ge Nars misommelige Bestræbelser for at lære et Sprog, de siden efter ikke ans-
vende. Det er i Særdeleshed denne Indvending, som Forældre og Elever saa
ofte mane at være den gordiske Knude, som de Lærde rast væk overhugge, fordi
de ikke kunne løse den. Meget ofte have de selv fundet sund og underholdende
Mandsføde hos hine gamle Forfattere, og, om de end ikke have haft Lejlighed
hertil, troe de dog gjerne, at den virkelig kan findes der; men at Oversættelser
ikke skulde kunne gjøre samme Nutte som Originalerne, er en Sætning, som dag-
lig Erfaring viser, hverken Gamle eller Unge kunne finde sig i. En tydelig
Fremstillelse af denne Sandhed vilde måske fornindse en eller anden Faders
Misforståelse med sin Sons langvarige Skolegang, og hist eller her bringe en
Elev til at erkjende, at det ikke er alene for at tilfredsstille en pedantisk Grille i
en horneret Hjerne, at han skal lære Græsk og Latin. Denne Sætning vil jeg for-
søge at udvikle i Forbindelse med Betragtningen over Sprogstudiets Hensigt, og
gid jeg kun halv saa tydeligt kunde fremsætte dette, som det staaer klart og leven-
de for mig.

Mennesket Naar Mennesket træder frem i Naturen, virke utallige Gjenstande igjennem
saer For- hans Sandser paa ham. De, der meest frembringe physisk Behagelighed eller
stillinger. Ubehagelighed, gjøre naturligvis det sterkeste Indtryk. Disse Gjenstande møde
ham tiere; det forrige Indtryk fornyses, og han gjenkjender Narsagen. Frug-
ten, der etter ledskede og mættede ham, betragter han noie, og søger nu at be-
holde Billedet af den i sin Sjæl. Loven, hvis Brøl opskrækkede ham af hans
Nøe, og som han saae sonderslide Øjen, brøler etter; han seer den igjen, og
flyer; men dens Billeder staaer nu levende for hans Sjæl, og dens Brøl lyder
endnu i hans Øre: han søger at huske dette; thi han vil flye, naar han seer eller
hører den igjen. Hans Indbildningskraft kan gjengive ham Indtrykket af enhver
Sands. Saaledes opstaaer en Mængde Forestillinger.

Men Mennesket er et selskabeligt Væsen: det maa ifølge sin Natur meddele Det maa ville
sig; det er ikke blot lidende, men ogsaa virkende. Naar Legemets Dele ere kom-
ne ud af Ligevægt, da føge vi paa den physiske Wei at gjengive det denne: vi
maae arbeide med det, vi maae hvile det og nære det; ellers synker det sammen.
Saaledes ogsaa med Sjælen: den føler, glæder sig og lider; men den maa ogsaa
virke udad; Mennesket maa meddele sig til de Ekabninger, der ligner det. Det
ene Menneske interesserer sig for det andet; det ene Menneske elsker det andet.
Det er denne Kjærlighed, der ogsaa som physiske Baand sammenholder hele Natu-
ren, og lader os finde denne ejon, i det vi dunkelt føle samme Aand saa mang-
foldig at ytre sig; det er den, der nødter Menneskene til Modtagelse og Medde-
lse af hvad de have nydt og lidt. Med dets aandelige Kræfter kan man ikke
engang tænke sig et Væsen, som ikke skulde interesser sig for andre, som ikke vil-
de meddele sig. Og det er ikke saa meget, hvad der for Niedblikket virker paa
dets Følelse, det vil betegne (da er det befestiget med sig selv), men især, hvad
det har følt og handlet, og hvad det vil stræbe efter og undslyse, og hvad det
vil handle.

Det søger ved Toner og Gebærder at udtrykke sig, og efterhaanden opstaaer Sprog op-
Sproget. At forfulge her, hvorledes de saa kaldte Taledele efter hinanden op-
staae, vilde blive for vidtløftigt, og det vil ikke heller være vanligt for de Gle-
ste, at anstille denne Betragtning selv. Kun det maae vi lægge Mærke til, at, Sprogenes
da ethvert Indtryk, Mennesket har faaet, er gjennem Sanderne bevirket af phy-
siske Gjenstande, maae Menneskernes Foreskillinger, og altsaa ogsaa Sprog, være
ligesaa forskellige, som Naturen omkring dem er det. At ville danne eet Sprog
over hele Kloden, er en Idee, som kun kan opstaae i en indfrænket Hjerne, eller
i alt Fald en philosophisk Paradox for at vise sin Disputeresfærdighed, men som
ogsaa ved sin Udbilling strax viser Modsigelse. Hvor er det muligt, at den
nugne Africaner kan have de samme Høerer og Foreskillinger, som Gronlænde-
ren i sin Sælksindstroje? Alt, hvad der fra Godesiden har omgivet dem, er saa
forskelligt, at deres hele physiske Natur er forskellig: de kunne ikke engang eens

Forskellig-
hed.

udtale det samme Ord. Wilde man klage herover, da maatte man klage over hele Naturens Usværling, klage over det, som skaffer Mennesket hans Nydelse her paa Jorden. Det er netop det, der udgør vor Menneskehed, at vi kunne uddanne os til at nyde og fatte Naturen i al sin Forskjellighed; at vi kunne se Usværling, hvor vi vende os, og opdage, at det dog er den samme evige Grundkraft, der frembringer denne Vexel; at vi kunne see Livet og Kjærligheden i en evig Virksomhed, se Livets Træ altid at grønnes, Kjærlighedens Lue altid at flamme, at vi evig kunne vederqvæges ved denne Frugt, evig opvarmes ved denne Isd. Det er denne bestandige Vexel, der holder vor Aand bestandig spændt; det er denne evige Enhed, der bestandig slaaer Grundtonen i vor Høelse.

Udvikling af Det er os af Vigtighed, at vi her gjøre os det ganske tydeligt, at Spro-
Grundene for, gene nødvendigen maae være forskellige; thi deraf ville vi for største Delen udlede
at Sprozene nødvendigen Hensigten med at studere Sprog, og over Hovedet med Bidenskabelighed i det
maae være Hele, hvoraf saa atter meget let freingaaer Hensigten med at studere de gamle
forskellige, Sprog, og Nødvendigheden af at studere dem i Originalen.

Vi have seet, at Menneskene sik deres Forestillinger og Følelser af de Gjen-
stande, der omgive dem, og at de ved Toner og Lyde, som bedst syntes dem at
kunne svare dertil, stræbte at fastholde disse Forestillinger. Man undre sig ikke
saa meget over, at Toner kunde svare til hvad de saae og smagte, folte og lugte
de. Alle voore Sandser have en fælles Kilde, et fælles Udspring, og jo længere
vi gaae tilbage til Menneskehedens Barndom, desto mindre maa ogsaa Øvelsen
have været at henvore enhver Fornemmelse, som deres Følelse modtog, til de
forskellige Sandsningsarter, desto lettere altsaa at finde Ligheden i de forskellige
Sanders Indtryk. Men disse Toner og Lyde, disse Ord maatte være ganske
forskellige efter deres forskellige Forestillinger og forskellige Organer, hvilke sid-
ste maatte være forskellige, fordi den hele physiske Natur var det, altsaa ogsaa
Menneskenes. Efterhaanden blev de mere cultiverede, og de bearbeidede og ud-
dannede nu, hvad de havde faaet af deres Fædre. Jo mere indskrænket i Begyn-
delsen Menneskenes Samqvem var med hinanden, desto mere forskellige maatte

nu Sprogene blive, og da i Særdeleshed Seiladsen aabnede Forbindelsen mellem Folkeslagene, viste sig, hvor lidet det ene Lands Indvaanere vare forstaaelige for det andets ved Sproget. Men at denne Forskjellighed ikke var der af et blot Tilfælde, saae man siden, da Colonier udsendtes; thi, nagtet disse beholdte Morderstammens Sprog og en bestandig Forbindelse med denne, fremstode jo dog forskellige Dialecter, fordi Himmellegnen, Naturproducterne, Næringen, Sysler og Fornsielser, kort alle deres Omgivelser forandrede saavel deres physiske som aandelige Cultur, saavel deres Organer som Ideer og Kølelser. Hvo har mindste Smule Kjendstab til Sprog, den raae det haardere? Enhver undersøge blot sit eget Lands Dialecter, og han vil klarest overbevise sig herom: lyt til Kjøbenhavnerens, Gjellænderens, Fynboens, Tydens Tale, for ikke at gaae videre, og Forskjelligheden hører selv Barnet; fast et Blik paa enhvers forskellige Historie og disse Provindsers forskellige Naturhistorie, og Du vil let kunne see Grunden til Dialecternes Forskjellighed. Ja de enkelte Menneskers Udtale afhænger jo aldeles af deres forskellige ydre og indre Hørselning. Taler Pigen og Ynglingen eens? Lad den ølle affecterte Laps og den bestemte raske Mand udtale samme Sætning, nedskriv Udtalen saa godt, Du kan, med Bogstaver, og den Fremmede vil troe, der staae forskellige Ord paa Papiret. Lad os sammenligne vort Sprog med Danske for tre hundrede Aar siden: selve Bogstaberne viser den forskellige Udtale; hvor mange Ord ere ikke gaaet af Brug og andre komme i Stedet? Men, hvor herligt passer ikke ogsaa Sproget til Tiderne? Hvo læser ikke med langt større Fornsielse gamle Saxo i Wedels aldre end i et moderne Sprog? Hvo kan onste Holbergs Sprog forandret, saalænge han forstaer at nyde hans Værker? Hvor comisk, om man i et gammeldansk Sprog vilde holde Forelæsninger over den nyere Philosophie?

Sprogene ere altsaa forskellige, ikke alene indbyrdes med Hensyn til hinanden, men hvært Sprog er forskelligt i dets forskellige Perioder, og vil bestanden gen blive det. Dersor vil heller ikke noget Magtsprog eller Forsøg paa at gjøre

Skriften uafhængig af Udtalen, for saaledes dog engang at faae et bestemt Sprog, lykkes: man vilde tilsidst slet ikke kunne forstaae, hvad der stod paa Papiret; thi Udtalen i Omgangssproget lod sig ikke tvinge, og de nye Ord ikke fordrive af gamle haardere.

Hvorfor skal Spørger man nu: hvorfor skal man lære disse fremmede Sprog? hvorfor man studere er Modersmaalet ikke nok? — saa svarer jeg: hvorfor finder den opvalte Dreng fremmede Sprog? — ikke Underholdning nok i sin Haders Huus? Vi ville naturligvis lære de fremmede Sprog, for at sætte de Sprog, for at sætte os i Besiddelse af fremmede Nationers hele Liv, det er: sig i Besiddels: se af fremme, for med vore levende Sandser eller i vor Phantasie at kunne beskue og med vor de Nationers Følelse at kunne nyde Naturens afvekslende Frembringelser. At det ligger uden: Hele Liv. Det: te indsees for dette Skrifts Grændser at tage Hensyn paa den Hensigt med Sprogstudiet, at bedst ved at funne komme paa en Kjøbmands Contoir, naar man kan skrive et engelsk og fransk betragte

Brev, seer Enhver let: den umiddelbare pecuniaire Fordeel fatter Mennesket uden Hensigten Vanskelighed af sig selv. — Jeg er nødt til her at tale om Hensigten med Videns- med at studere Skabelighed i det Hele: derved sees først rigtigt Hensigten med Sprogstudiet hed, som be-

Hvorfor altsaa studerer Mennesket? Man svarer: for at udvikle sine Evner, staer i at ud- eller og, som man har meent mere overeensstemmende med den gjængse Sætning, nede, eller i at at Videnskaberne skulle dyrkes for deres egen Skyld, for at staffe sig en aandelig, staffe sig en renere og ædlere Nydelse. Begge Svar ere rigtige: de sige Et og det Samme. re og ædlere Thi hvad er det, der skaffer Mennesket dets Nydelse? eller rettere: hvori be- Nydelse.

Iidentiteten af staer Menneskets Nydelse? — i at føle Overeensstemmelsen, Harmonien mellem disse to Sæt: den ydre Verden og os selv, og dette gjælder ikke alene om de aandelige, men og ninger vises om de sandelige Nydelsler. Naturgrandsternes Undersøgelser have i Særdeles- ved at betrag- te, hvori Ny- hed godtgjort, at hvad Hørelsen angaaer, bestaaer Tonernes Behagelighed i Har- dessen be- monie, og ved EImagen synes Erfaring at bekræfte det samme. Deres Opdagelse

ser ere endnu ikke gaaet saa vidt, at de af Erfaring kunne paastaae det om alle Nydelsen ved Sandser; men Analogien taler i det mindste derfor, og til Theoriens Urigtighed at føle og be- stue den phy: er Intet sagt. Jo mere indskranket derfor et Menneske er, desto mere fordrer siste Naturs hans Natur umiddelbar Forneemmelse af denne Harmonie; jo mere hans Indbild- Gjenstande.

ningeskraft er levende og omfattende (thi til den skal egentlig ethvert Sandseindstryk forplante sig), jo ædlere, renere og fornuftigere hans Følelse er; desto mindre umiddelbare og grove, desto mere aandelige ere hans Nydelse. Ingen Sandes Nydelse er saa umiddelbar som Smagens: alle Mennesker, endog de meest indstørkede, finde nogle Arter af Mad og Drikke behagelige, andre ubehagelige. — Følelsen staer, forsaavidt den kan betragtes som en enkelt Sands, entrent paa samme Trin som Smagen. Enhver falder Forstjel paa Kulde og Hede. Ingen vil lade sig snitte eller pryggle. — Men allerede Lugten er mindre stærk: den Uddannede forbryder sig ikke stort om Rosens og Natvislens Duft. — Og Hærelsens og Synets Gjenstande, som man lettere indseer at trænge til Phantasien Hjælp, glæde kun det ædlere Menneske, fordi de ere mindre umiddelbare: en høitidelig Choral og et romantisk Landskab glæder kun Mennesket med den finere Følelse. Det aandloze Menneske lyver, naar han figer, at han falder ved flige Scener, og Forbryderen kan gjerne begeistres af en Kirkenusik og Naturens Skjønheder; han er i det Dieblik ikke nogen Forbryder. Men hvad er det da, der henvirer os ved en sjon Musik? Det er Hornemimelsen af Tonernes Samflang for Dieblikket i Harmonien, og deres indbyrdes successive Forbindelse til et Heelt i Melodien. Til at finde det behagelige Indtryk ved at høre en Afkord anslæns, hører ikke meget; mere Uddannelse af Sanden fordres til at høre, om en Melos die er sjon eller ikke, da der den ene Tone maa holdes fast i Phantasien, mens jeg hører den anden. — Hvorfor blive vi staende paa Hsien, og kunne neppe løsribe os, naar vi om Morgenens see foran os en grøn Bege og Egeskov, og en lav Leerhytte med Straatag ligger i dens Begyndelse: Manden staer og hugger et Skæft til sin Spade, og Koneu gaaer med Melkebotten henimod de to rode Koer, medens et Par Smaaglutter kyle med Jordklumper, for at see, hvo der kan kaste længst? — Hvorfor gaae vi langsommere, naar vi ved Solens Nedgang en Sommeraften hore Kirkeklokken i Landsbyen hist? — Vi vandre langs med Stranden en Sondag Eftermiddag, og komme til et Tisserleie: Mændene

ligge paa en Græsplæ og tale om det Skib, som strandede igaar, medens Bonnene spille Bold, og Fruentimmerne sidde paa Pletten og strikke Stromper eller hede paa Mandfolkenes Garn: Steenankerne staae i lang Række i hinanden, og Garnene hænge udspendte paa Strengerne. Hvad nøder os her til at lægge os ned i Græsset, og indlade os i en alvorlig Samtale med de bestemte rafte Fiskere, medens vi see paa de øvrige? Vilde vi finde nogen Glæde ved at møde disse Bonner og Fiskere i Hovedstaden? Kunde vi andet end ønske Hytten bort, naar den stod imellem to sjælle Gaarde i Byen? — Hvad er det da nu, der frembringer Nydelsen? Det er denne Enhed i Mangfoldigheden, det er denne Harmonie, denne Hensigtsmæssighed, man kalde det, hvad man vil. For at Noget skal kunne virke behageligt paa vor Høelse, maa Gjenstanden vise sig for os bestaaende af flere Dele, som staae i en kjærlig Forbindelse med hinanden, og hvoraf hver enkelt her kun maa fremtræde som Led af den hele Gjenstand. Denne Forbindelse til et Heelt finde vi i de ansorte Exempler: vi see i denne landlige Scene en lille Verden for sig, lykkelig ved sin gjensidige Kjærlighed. Saae vi ikke virkelig det deri, saae vi ikke Andet end en Bonde for sig, et Træ for sig o. s. v., da virkede det ikke behageligt paa vor Høelse. Betragte vi derimod en enkelt Gjenstand for sig, da nødes vi dog, for at interessere os for den, til at betragte den som en Mangfoldighed, f. Ex. ved Træet dets Rod, Stamme, Grene, Blade, og, finde de vi ikke etter her denne kjærlige Samvirken til det Heles Vedligeholdelse, da er det os ikke sjælt, med mindre vor Indbildningskraft igjen sætter det i Forbindelse med noget Andet. Opdage vi ikke denne Enhed, denne Harmonie, da fryder Synet os ikke: derfor ønske vi Hytten i Staden bort; et Mahognemeublement i en Bondestue trækker Smilet paa vore Læber.

ved at besejre
Kunstens
Værker;

Det er Synet af denne Harmonie i hele Naturen, der sylder vor Indbildningskraft; det er den, vort Hjerte føler og fryder sig ved. Det er denne Naturens Skaberbei, Kunsten søger at efterligne, og fryder os, naar den gjør det. Det vil sige: Mennesket efterligner Naturens Gjenstande, eller danner selv nye Forbindelser af de Gjenstande, hvormed Naturen har gjort ham bekjendt. Dette

kan see for alle Sandser; men Hørelsen og Synet ere de meest omfattende, de meest aandelige. Derfor falde vi egentlig dem Kunstnere, som frembringe Gjenstande for disse Sandser, Tonekunstneren, Maleren, Billedhuggeren o. s. v. Vi finde intet Kunstproduct sjælt, som flettes enten Mangfoldighed eller Enhed, hvorvel den første egentlig aldrig kan siges at mangle; men flettes den sidste, da behager det Hele os ikke: enkelte Dele deraf kunne det; thi vi kunne betragte dem som et lille Kunstværk for sig. Digteren (i Ordets indskrænkede, men daglige Betydning) fremstiller os ved Ord, hvad der har viist sig for hans Phantasie, og det er især denne Kunstner, der ifølge vor Gjenstand her vedkommer os. Hvad vi i Forveien kjende, enkelt eller sammensat, falder han ved Tingenes Benævnelser tilbage, for at vi skulle bestue hans Verden. Som han vistnok staaer tilbage i levende Fremstilling for de andre Kunstnere, saaledes vinder han igen i Mangfoldighed. Musikeren kan kun udtrykke Føleller; Maleren og Billedhuggeren kan Dieblikkets Grupper; saaledes er ikke Digteren geneert.

Men, vil man sige, det er jo meest Menneskenes Handlinger og Idrætter, ved at bestue Deres Karakterer og Lidenskaber, disses Varsager og Folger, og ikke den dode Menneske-lit-
turs Gjenstande, som meest interesser os, og meest bestjæltige Kunstneren. Det dette interesser
er ganske sandt; men det modsigter heller ikke vor forrige Paastand. I Menneske-seros meest.
Sket see vi den største Mangfoldighed, opdage Enheden dybest. Men hvad ere de
Dyder og Kjonne Karakterer hos Menneskene andet end den Kjærlighed, vi fryde os
ved i hele Naturen? Hvad er Dyd andet end Kjærlighed til sine Medskabninger, en
Glæde ved Udviklingen af den Følelse, som al Naturens Ophav giorde til Men-
neskets Grundspire? Hvad ere Lidenskaber andet end Dyder eller Laster i deres
Styrke? Hvad er Lasset andet end Mangel paa denne Kjærlighed? og hvad ere
Handlinger andet end Dyder og Laster i deres Virksomhed?

Men hvori bestaaer da Hørstjernen imellem Menneskene og de øvrige Skab-
ninger? De have Hornust, Frihed og Selvstændighed, hvilke vi ikke finde hos den
øvrige Natur. Have end de andre Skabninger disse Evner; vi see dem dog ikke;

vi kunne ikke saa ganske trange ind i deres Verden; vi maae betragte dem fra voet Standpunkt; for os maae Menneskene være Naturens Meistersyfke; de ere vore Lige. Vi have Kornuft, det er: vi kunne opfatte hele Naturen i vor Sjæl. Hunden seer, hører, fort modtager gjennem sine Sandser de samme Gjenstande i Naturen, men de fleste gaaer den blind forbi, den interesserer sig ikke for dem, den finder Intet i dem: saaledes i det mindste maa det synes os. — Mennesket har Frihed: da Skaberen har givet ham Sands for Alt, kan han henfore sin Kjærlighed paa hvilke Gjenstande han selv vil. — Han har Selvstændighed: han kan med Bevidshed attræe og handle, med Rolighed og Fasthed forfolge det, som synes ham bedst. — Men hos et Dæsen med disse Evner maa opstaae en evig Kamp: til een Side skal han vende sin Virksomhed, og da han kan vende den til alle, gjøre ogsaa de andre Gjenstande Fordring paa hans Opmærksomhed, Interesse, Altraa. Og heraf fremstaae Dyder og Laster: jo mere han udvider sin Kjærlighed til Alt, hvad Naturen frembragte stort og skønt, desto mere hersker Dyden i ham; jo mere han indskräner den, jo mere han altsaa bornerer den til sin egen Person, desto mere hersker Lasten. Gustav Adolphs Handlinger prises: hvad gjorde han? han flammede af Kjærlighed til Menneskebonnet: her var en stor, viid Gjenstand for hans Følelse; han var lykkelig. Den Gjerrige lastes: hvorfor? hans Hjerte er snævert; kun saae Gjenstande har hans Følelse; han er ikke lykkelig. — Det er altsaa det menneskelige Liv, som meest interesserer os; thi netop fordi Mennesket kan i sin Sjæl opfatte saa mange Forestillinger, saa mange Føleller, finde vi hos ham den største Afspeeling, og kunne alligevel finde den fælleds Kilde, hvorfra alle udgaae; med andre Ord: hvor mangfoldige et Menskes Handlinger ere, hvor modsigende de endogsaa ofte synes at være, opdage vi dog hans Karakteer. Og opdage vi ikke denne; synes hans Handlinger at modsige hinanden saaledes, at vi paa ingen Maade kunne fatte deres fælleds Udspring: da interesserer han os ikke, vi kunne ikke bedømme ham, han adsplitter os paa en Maade, og han kan ikke samle os.

Hvorledes tilfredsstille vi nu denne Træng^h til at bestue andre Menneskers Sproglund^h? — ved at leve imellem dem. Men ^{StabsRødven-} bighed for at jo mere jeg kender, hvad der nærmest omgiver mig, desto mere ønsker jeg ogsaa lære at kende ^{Nutiden} at sætte mig i Forbindelse med andre Væsener, med anden Natur, som ligger mig fjernere. Dette seer naturligvis bedst ved at reise; men ikke alle kunne det. Desuden, om vi ogsaa kunne det, og have saa skært et Øie, at det ikke sloves ved Gjenstandenes Mangfoldighed, kunne vi dog kun herved lære at kende den samtidige Verden, og, naar vi først kende den, opstaaer naturligen det Ønske at kende Fortiden. Her maae vi altsaa søge et andet Middel, og Skrivekunsten har og Fortiden. især givet os det i Hænder. — Men hvor vigtigt er det da ikke, at forstaae de Landes Sprog, som vi ville kende? Ethvert Menneske veed af egen Erfaring, hvor falsk han dommer om Andre, naar han ikke formaaer at sætte sig ganske ind i deres hele Liv. Hvor ejedommeligt finder ikke ofte Kjøbenhavneren Landlivet at være, fordi han ikke kan interessere sig for Andet end Embedssyssler, det selskabes^h lige Liv, Concerter og Comoedier? og hvor ofte kalder ikke Manden fra Kjøbenhavn doven og naragtig, fordi han seer ham ofte mangen Time paa de mere forfinede Hornsels, og han i deres Conversation hører tale om Korn eller Politik? Man maa derfor ganske være hjemme i deres hele Hørselning, for at forstaae dem rigtigt. Men, da vi nu ikke alene skulle lære Mennesket at kende ved hans Handlinger, men ogsaa ved hans Ord, og han, efter hvad vi have seet, egentlig kun formaaer ganske at udtrykke sine Tanke og Følelser ved det Sprog, hyori han er født og opdragen *), fordi Ordene her ere overeensstemmende med de Omgivelser, der ved deres Indtryk paa ham gave ham den Udvikling, han har faaet: saa maae vi, for ganske at kunne forstaae ham, folge ham i hans Sprog. Pariserens Galanterier falde os ikke forunderlige paa

*). Unn. Enkelte Undtagelser med Mennesker, som i Grundten have faaet deres mest udvikling og Dannelsel ved en fremmet Litteratur eller Omgang, eller hvis Evner mere have bestaadt i at kunne sætte sig ind i det Fremmede end i en fast Originalitet, kunne ikke omstøde Sætningen.

Fransk; den sværmeriske Tysker kan ikke finde Ord til at udtrykke sine Golelser uden paa Tysk.

Det er os derfor nødvendigt, naar vi ville fuldkommen forstaae det fremmede Liv, naar vi ville kunne see det Baand, som sammenknytter der den mangfoldige Afveksling til et harmonisk Heelt, og uden dette kunne vi jo ikke interesse os derfor, ikke else det, at vi kjende baade Naturen og Sproget. Naturen lære vi at kjende ved Beskrivelser, samlede eller adsprede, naar vi ikke med egne Sandser kunne modtage den. Saaledes lære vi ogsaa fremmede Mennesker at kjende ved Reisebeskrivelser eller sligt: men bedre dog ved deres egne Skrifter; Digteren og Historiestriveren kunne bedst behandle deres eget Lands Mennesker. Ville vi derfor kjende Nationen, maae vi studere dem, og, have de skrevet med sand Genialitet, kunne vi ikke aldeles folge dem uden ved at studere dem i deres Sprog; thi jo mere original Forsatteren er, jo mere han udtrykker sig paa sin eiendommelige Maade, desto mere er det nødvendigt for os at tilsidesætte vort Eiendommelige, og ganste see med hans Die, og see, hvad han saae. Saaledes beskriver jo ogsaa Naturgrunden bedst sit eget Lands Natur, hvortil han end ikke finder Ord i det fremmede Sprog. Tankeren er forstaaeligt i sit Modersmaal.

Men det er ikke alene disse afskildrede Mennesker, denne afmaledede Natur, vi lære at kjende. Ogsaa Skribenterne selv interessere os. (At her allevegne kun er Talen om de sande Forsfattere, og ikke om den store Mængde Eftersnakke, som intet Nyt lære os, uden at ogsaa de høre til den almindelige Hob, som altid maa være den største Deel, behøver vel neppe at erindres). En Nations udmarkede Skribenter i ethvert Fag, ligesaa fuldt som dens andre Kunstmænd, der ikke bruge Skriften, men som ogsaa derfor ikke umiddelbar vedkomme os, kunne jo betragtes som Tolkerne af dens ædlere Golelser og renere Tanker, ligesaa vel som de store Statsmænd og Krigere, og andre Bestyrere ogsaa i private Sysler vise os denne Nations store og bedre Handlinger. Ved altsaa at satte os ind i deres Tanker og Golelser, udvides vor Synskreds, forædles vort Hjerte, ligesom vi ved de store Exempler, de freimstille, begeistres til større Handlinger. Saaledes

des er det altsaa, vi udvikle vo're Evner, saaledes er det vi vind'e større Kjærlighed for Menneskeheden og Naturen, saaledes er det vi blive bedre og ædlere, medens vi bestandig udvilde Sandsen for Nydelsen, medens vi bestandig glæde os ved at see den forskellige Maade, hvorpaa Naturens evige Skaber udtaler sin Aand igjennem sine Skabninger. Her have vi Malet for Studeringer, her see vi, at vi i samme Hieblifk udvile vor Nydelse og udvikle vo're Evner, at det Ene ikke kan skee uden det Andet. Men hvo seer ikke ogsaa her, at kun den, der med sin hele Sjæl kan hensette sig i det nye Liv, kan see det, og at kun den, hvis Følelse staer aaben for det Gode og Edle, kan glæde sig derved? Jo mere jeg udvider Sandsen, desto større er Nydelsen.

At gjøre Besiddelsen af Nutidens og Fortidens Liv til Malet for Studerinder, naar man skal saaledes besidde det, som jeg her nævner det, vil vel forekomme Mange en overspændt Idee. Dertil hører jo den største Digters Phantasie, den største Philosophs Fornuft, vil man sige. Det gjør der virkelig; men dette er ogsaa Malet, og dette maa stilles saaledes, at vi kunne see det i det Hjerne, nærmere os dertil, men aldrig ganske naae det: vi maatte jo ellers flytte det ud, naar vi havde naaet det, og da' var det ikke det egentlige Maal, eller vi maatte høre op at strebe. — Saaledes i det mindste staer Videnskabsmandens Liv for mig, og uden dette sjønne Blik i Fremtiden maa den Studerende, synes mig, hellere klove Brænde eller vande Heste, end læse Grammatik og kaste op i et Lexicon. Hvad i al Verden skulde det vel kunne interessere den Lærde at kjende en Slump græske og latiniske Gloser, naar han ikke levende saa og folste, at han gjorde ligesaa mange Skridt ind i en ny Verden, som netop derved bliver dobbelt interessant, fordi et tykt Tæppe stiller det fra Nutiden, fordi det kostet ham saa megen Anstrengelse at trække dette til Siden, fordi hvert Skridt, han trænger dybere ind i den gamle Verden, seer han klarere et fremmet Liv, glemmer meer og meer den Verden, hvortil hans Legeme er bundet, og fatter mere Kjærlighed og Fortrolighed til de herlige Mærd og den sjønne Omgivenhed, fordi han over sig i at forståe deres Tale, vænner sit Øje til at bestue deres Natur —

Videnskabs-
mandens
Maal.

og seer nu, at ogsaa over denne Verden har Kjærlighedens blide Genius holdt sin
grennende Stav, at det, han for kaldte Letindighed, var Ejendomunterhed, de-
res Dovenstab og Ladhed blev til en rolig Nydelse af Naturen, deres Urolighed
var Frihedslyst, og Haardhed blev Dyd. Er det Daarsstab og Sværmerie med
saa kjærligt et Øie at betragte helse den øvrige Verden, der ikke blev vor Dugge;
nu! saa er det kun Egoisten, ells i det høieste den snevre Patriot, som har Bes-
indighed, og vi ville ikke misunde ham den urolige Glæde, som Indbildungen
af hans egen Forstand stundom ffjenker ham, men soge at vise vojt Moderland en
sandere og varigere Tjeneste, end han har funnet det.

De gamle Sprogs Studium en nødvendig Betin-
saaa var Hensigten med at studere: at forædle sin Mand og sit Hjerte, at udvikle de Evner, hvorved Skaberen gjorde Mennesket til Jordens ypperste Væ-
rendig Betinen, at udvide og forædle sin Nydelse, alle samtidige Folger af Videnskabelighed:
gelse for at naae dette Sprogstudiet var en Vei, man nødvendigen skulde gaae, for at naae dette Maal,
Maal, og de gamle Sprogs Studium udgjorde en Deel af denne Vei. — Længere at
opholde os ved denne Deduction, vilde kun udtvære Gjenstanden, ikke gjøre den
tydeligere for dem, som ikke ere enige med os, og kjede dem, som allerede be-
tragte den fra samme Synspunkt.

Oversættel-
fers Utilstræk-
keighed til at handling, at vise, hvor utilstrækkelige Oversættelser af de Gamle vare til at ers-
statte Originalerne. Det egentlige Bevis herfor, i det mindste forsaavidt det
grunden her-
til er viist i gaaende, som jo skulde vise, hvor nødvendigt det er, for tilfulde at forstaae en
det Foregaa-
ende. Forfatter, at læse hans Værker i hans eget Sprog. I midlertid seer jeg nogle
Tvivl, som kunde opkastes mod Muligheden af at funne studere de Gamle i den
Hensigt, som her fordres: dem vil jeg stræbe at besvare — og desuden tale et
Par Ord til Oversættelsers Fordeel, da jeg ingenlunde har ifinde at afdisputere
dem deres Værd, hvor jeg virkelig troer, de have den.

Fremstættelse Man kunde nemlig paastaae, at i en uddsd Verden ville vi dog neppe gan-
og Svar paa gte levende kunne sætte os ind, at der til dette hører tillige Kjendstab til Landenes
Indvendinger

enkelte Menneskes individuelle Dyrkighed til af det, der bliver ham givet, at kunne sammensætte et Heelt, og i dette Heles Aand, eller i Analogie med hvad han veed, at kunne udfylde de manglende Huller.

Deres Frem
bringelser i Kunstens
ge Grene har paa vort Bekjendtskab med de Gamle. Det falger af sig selv, at øvrige Grene; naar Talen er om at fremmiane det forsvundne Liv, saa seer dette ligesaa fuldt ved at bestue Levningerne af deres plastiske Kunster, Malerie, Billedhuggerie, som ved at studere deres andre Værker. Det er os altsaa ogsaa af Vigtighed at vide, at vi ikke heller her mangle Lejlighed til at trænge ind i deres Verden: vi have jo endnu Levninger heraf deels i Italien, deels i andre Lande, som vi kunne betragte selv, eller hvoraf vi dog kunne komme til at see Afstrykkene. Og, uden at tale om den umiddelbare Interesse, disse Værker have, ogsaa som Hjælpemidler til at forstaae de andre ere de os uundværlige. Det indseer Enhver let. Betragte vi f. Ex. Græerne, den interessanteste af de gamle forsvundne Nationer: een Land herskede der; det vil sige, een Hovedidee staar til Grund for deres Foresætninger om den guddomelige, menneskelige og den øvrige Skabnings Natur. Alle Productioner deraf af denne Rod maae staae i en harmonisk Forbindelse med hinanden, og Bekjendtskab med den ene maa nödvendigen befordre Bekjendtskabet til den anden. Gaaer jeg ikke en tydeligere og fatteligere Forestilling om det ene af Børnene ved at lære de andre at kjende? Deraf har ogsaa en af Nutidens aandrigste Forfattere sagt, at, for at forstaae den gamle Tragoedie, skal man staae for de gamle Statuer. Og saaledes gaaer det naturligvis ogsaa med de andre Nationer. I det ene Alderdommens Værk maae vi bestandig søge Oplysning til det andet. Deraf har man jo ogsaa gjort Antiquitetssamlinger, for at kunne forstaae de enkelte Værker uden denne udbredte Lærdom. Vi have altsaa i andre Kunstuærker betydelige Hjælpemidler til, hvad der egentlig vedkommer os; de Gamles Litteratur. Vel savne vi Meget, f. Ex. deres Musik; men deraf kunne vi gjerne nyde det Øvrige.

physiske Bestaffenhed, til Menneskenes offentlige og huuslige Liv, til det, de have mod Muligheden af at naae præsteret i Kunstens andre Gren, og til Sprogets Udtale. Alt dette kan ingen lunde nægtes, og i det Foregaende ere jo endog disse Fordringer udtrykkeligen Kjendskab til gjorte, eller de maae i det mindste af sig selv heraf frembyde sig. Men nogle af hentede fra disse Indvendinger afhjælpes ogsaa netop af de gamle Forfattere selv. Landenes physiske Bestaffenhed lære vi temmelig tydeligt at kjende af deres historiske, geo- graphiske og naturhistoriske Værker, tilsigemod de Wink, som i deres andre Ar- bestaffenhed; beider gives os. Naar man nu dertil betænker, at det staer i vor Magt, enten med egne Dine eller ved Hjælp af Reisebeskrivelser og slige Skrifter, at undersøge disse Landes nuværende Forfatning, som vel i mange Dele maae være forandrede, men dog maae beholde meget tilbage af deres oprindelige Natur, da Sydens Lande aldrig kunne antage Nordens Natur, eller Østens Vestens: saa tilstaer man set, at der i denne Henseende ikke ligge os uoverstigelige Hindringer i Veien.

Hvad deres offentlige og huuslige Liv angaaer, da et det jo netop det, der hos Menneskene meest interesserer os, forsaavidt dette nedværdigen maa fremgaae offentlige og huuslige Liv; af deres Karakter og hele indvortes Bestaffenhed, og vi kun kunne gribte og satte denne af deres ydre Liv. Det er altsaa dette offentlige og huuslige Liv, vi ville kjende; thi vi ville jo netop glemme vort eget Liv for at leve med dem. Det er ogsaa dette, de i deres videnskabelige Arbeider og Kunsthælder harve søgt at fremstille, enten som det i Virkeligheden var, eller som det i deres Tidbildungskraft stod forstånnet for dem. Dette var jo Malet for vore videnskabelige Beskræbber, og det er hertil, de andre Kundskaber tildeels skal være Hjælpemidler. Spørgsmaalet bliver følgeligen blot dette, om vi hos de Gamle finde deres fra vort forskellige Liv i saa mange Punkter angivet, at vi med levende Sands kunne bestue deres religiose, politiske og borgerlige Liv. Den Erfaring, som Aarhundreder have afgivet, at mange af deres bedste Videnskabsmænd ikke tabte Interessen for dette Studium, viser tydeligen, at de i det mindste troede at have bemægtiget sig den forgangne Tidsalder, og for Resten maa jo denne Mulighed beroe paa det

Men det værste Savn, vi maae bære, er efter min Mening Tabet af de Sprogenes Udtale. Vi have i det Foregaaende seet, hvor betydeligt Udtalen bidrager til at forstaae et Sprog rigtigt, naar man ved Sproget vil udtrykke ligende Foelleller og Gjenstande, og ikke blot abstracte Begreber. At vi Danske udtale Græsk og Latin feil, vil vel neppe noget formuftigt Mennekske omtvivle, ligesaa lidet som andre Landes Lærde nu troe, at de just gjøre det rigtigt. Hver Nation maa derfor udtale disse Sprog omrent som deres eget. Dette Savn af de Gamles Udtale lader sig ikke bortsofistisere; om det staarer til at afhjælpe, vil maaesse Tiden vise. Den største Sandsynlighed taler for, at vi fra det italienske Sprog maatte heri kunne hente Hjælp til det latiniske, og hvorvidt det nygræsse Sprogs Studium vil kunne bidrage til at opspore det gammelgræsses Udtale, kan jeg saa meget mindre sige Noget om, som jeg slet ikke kjender hūnt: rimeligt er det imidlertid. Den sande Udtale af Sproget maae vi altsaa undvære, og vi føler, at dette er et betydeligt Savn. Men hvorfor skulle vi borikaste Alt, fordi vi maae undvære Et, hvor vi have saa Meget?

Jeg troer nu at have viist Hensigten med at studere de Gamle, godt gjort Unuligheden af tilfulde at kunne synde dem uden i Grundsprogene, og tilbageviist de Indvendinger, som kunde gjores imod Rimeligheden af et lykkeligt Udfald af en Reise til den gamle Verden. Der staarer endnu tilbage, efter Skriftets Plan, at betragte de gode Sider af Oversættelser, og at gode Oversættelser ikke kunne være uden Verdi, sees ogsaa allerede deraf, at de bedste og smagfuldeste Philosophieer ofte have anvendt deres Kræfter derpaa.

Fra en dobbelt Side fa! Oversættelser Nytte betragtes, for den Ulærde ^{de}; for den Ulærden, som ei kan læse Texten, og for den Lærde. At en Oversættelse ikke kan træde i Originalens Sted, det berører den ikke Evne til dog for en Deel at kunne erstatte hūnt Savn. Vi beundre jo tit Maleren ved at betragte Kobberstikket; men hvo soler ikke ogsaa i samme Sieblik, at Kobberstikket ikke er det levende Oliemalerie? Ja, ville vi endog mene at gjøre Maleren Uret ved at beskue ham

gjennem Kobberstikket, saa sammenligne man Oliecopien med Maleriet selv. Ennen er det ikke nogen tro Copie af Originalen, eller vi maa strax føle, at det kun er mat ved Siden af huunt. Er derimod Copien bedre end Originalen, hvilket undertiden synes at finde Sted; saa er det, fordi det ikke er nogen Copie. Det er to Kunstinere, som have grebet samme Sujet, den sidste maaesse foranlediget af den første, men hvor huun med renere og inderligere Følelse, med kraftigere Sjæl, med mere levende Phantasie og klarere Forstand har udføret, og mind starre Talent udarbeidet Emmet. I dette Tilfælde er det altsaa ikke nogen Copie. Ligende finder Sted i Litteraturen, og man kan da ikke egentlig tale om Oversættelse. Men ogsaa den egentlige Oversættelse bruger jeg gjerne, hvor jeg ikke kan have Originalen: det gjælder overalt. Den kan dog give Tingene i det Hele, kan dog give mig Omridsene rigtige, om end Meget mangler til at give det rigtige Lys og Skygge, til at afgive de finere Strof, som saa meget bidrage til det Heles Skønhed, og stundom betyde saa meget, ligesom de smaa Træk og næsten ubemærkede Handlinger til at bestemme et Menneskes Karakteer. Hvorledes kan man vel i en Oversættelse udtrykke Nuancerne i de mangfoldige Benævnelser paa en Gjenstand, som naturligvis det Sprog maa have, hvor denne Gjenstand mangfoldig og under mange Skikkelses viser sig i den physiske Natur? hvorledes udtrykke de forskellige Modificationer, som Sprogets forskellige Bygning i casus tempora, modi, numeri, præpositiones &c. s. v. afgive? Dog, vi skulle ikke her gaae i Detail: vi ønske blot at stille Læseren paa vort Standpunkt; vi forudsætte, at han besiddet saa skarpt og øvet et Øje, at han da selv kan see de Gjenstande, som ligge omkring ham.

for Vennerne. For den Lærde derimod har Oversættelsen en anden Nytte: ham skal den tjene som Hjælpemiddel til at forståe Originalen. Ved uddøde Sprog, som flere Gange have været deres Forglemmelse nær, og efter ere komme for Lyset, maa det være af Vigtighed for den, som vil studere dem, at benytte sig af det Bekendtskab til dem, som Fortidens dygtige Philologer have havt. Dette have de ikke alene nedlagt i Lexica og Commentarer, men ogsaa i Oversættelser. Her

har jo virkelig den Lærde angivet sin Mening om et omtvistet Steds Fortolkning, om et tvivlsomt Ords Betydning. Har han end ikke angivet Grundene herfor (dette hører i det mindste ikke egentlig til Oversættelsen), saa har han givet Resultaterne, og det er som oftest nok, da der sjeldent hører saa overordentlig Kløgt til at finde Marsagen til hans Mening for den, som over Hovedet er vant til at gjøre sig Regnstab for sine Ideer og tanker, og med de Andre kan det være ligegyldigt. — Ogsaa i en anden Henseende kunne Oversættelser være interessante: de kunne vise os, paa hvilket Trin af Cultur med Hensyn paa den gamle Philologie en Mand eller Tidsalder staaer, en Ting, som hoerken kan være den lærde Philolog eller philosophiske Historiegrandster uvigting.

Det er en Fordring, som de enkelte Borgere kunne gjøre til Statens Besty. Statens Retrere, at de ikke alene skulle anvende Nutidens, men ogsaa Fortidens Viisdom og Erfaring til at lede dem fornuftigt og sikert. Det er altsaa ogsaa en Fordring, som Staten kan gjøre til dem, som ville tage virksom Deel i Regjeringens Functioner, eller ville siden paatage sig at give Samfundets andre Medlemmer Undervisning, at de kjende, hvad godt og viist, hvad slet og daarligt Menneskeheden over og har svært, eller at Muligheden i det mindste er givet dem til at lære det at kjende. Regjeringen har derfor vistnuo haft et meget rigtigt Blik, i det den paalagde det latinste og græske Sprogs Undervisning som Upligt i de lærde Skoler. Wel naær kun faae den Grad af Cultur, at de med klart Øje allevegne kunne kjælne imellem det Gode og det Onde i Verden, og med Kraft i Land og Handling forsvare og udbrede høint, sammenpresse og tilintetgjøre dette. Men fordi kun faae Mennesker træde frem i Verden med virkelig Selvstændighed, derfor skal man dog ikke lade være at arbeide paa at cultiveres de Andre saa meget som muligt, paa at gjøre dem saa duelige Borgere i Staten som muligt. Dog, man skal ikke derfor ikke af sygelig Omhed for den Efterverden, der maa ske engang i Tiden skal studere alle Europas Tungemaal som dode Sprog. Man frygte ikke for, at Menneskene mere da end nu ville komme til at næres af litter Boger, leve mellem litter Reoler. Den forsædelige andløse Læsen herstår kun for Die-

til at paalægge de lærde viisning i de gamle Sprog.

blikke hos Nationerne, naar de have taft Kraft til selv at tænke og handle, og Fyrighed til at leve. Eligt maa nsdvendigen gaae over, og den formostigere Deel vil aldrig fordre mere af Menneskene, end hvad de formaae at prestere. Man vil ligesaa vel indsee siden, som man indseer det nu, at det ikke er Studeres Kammeret alene, der gjor Menneskene vise og gode og lykkelige. Alle Tiders meest energiske Genier have levet meget i Naturen og Selkfabet.

Slutning.

Her slutter jeg disse Linier, og kun med Misfornuelse sender jeg dem ud iblandt mit lille Publicum. Med Glæde paatog jeg mig dette Arbeide, og med levende Kjærlighed udkastede jeg det i mine tanker; men med Smerte følte jeg, at det blev mig umuligt at udtrykke paa Papiret, hvad der levede i min Sjæl. Om det var, fordi jeg ikke var Arbeidet voxen, eller det var af Mangel paa Øvelse i at nedskrive mine tanker, veed jeg ikke; det vedkommer ikke heller Læseren. Dersom beder jeg ikke om en Tilgivelse, som jeg ingenlunde har fortjent; thi jeg kunde have tict. Men jeg havde nu engang paataget mig det, og forandre Gjenstanden vilde ikke have nyttet, da det ved enhver anden vilde have gaaet mig ligesaadan. Dog een Retfærdighed, beder jeg ikke om, men fordrer jeg i Sandhedens Navn, at, naar Læseren ved denne Fremstillelse af Sagen ikke bliver sat paa det Stands-punct, at han seer, hvad jeg ønskede at vise ham, han da ikke kaster Skylden paa Gjenstanden, som skulde forsvares; thi da er Broden min Udygtighed.

At jeg har begyndt ex ovo, vil vel neppe blive lagt mig til Last: vi leve i en Tidsalder, hvor ikke almindelig antagne Sætninger herske, som man kan forudsætte, og hvorfra man kan gaae ud; i det mindste udtrykke de Fleste sig forskelligt derover. Der var altsaa for mig intet Undet at gjøre, end ogsaa at gaae tilbage til Kilden, hvorfra mine Forestillinger udflyde, for ei at vorde misforstaet. Desuden har jeg meest tænkt mig som Læsere dem af den Ungdom, jeg underviser, der med Interesse have stræbt at gjøre sig bekjendte med min Ansuelse.

Eder, mine unge Venner, som jeg inderlig elßer, er det især, jeg ogsaa ved denne Leilighed vilde vise den stjonne Belonning, som venter Eder for et Arbeide, der stundom baade med og uden Eders Skyld falder Eder suurt; det er især hos Eder, jeg ogsaa her har sagt at vække en begeistrende Kjærlighed for Alt, hvad der er og var skjont og ædelt og frastigt, at ikke Kulde og Ladhed skal i Tiden gjøre Eder følesløse og matte, eller eensidig Krampetrækning fjendte og uretfærdige; thi kun Kjærlighed skjenker Eder det evige Liv, og kun den reneste Sandhed og Oprigtighed bevarer den hos Eder.

S c h e m a

over Examinationens Gang ved den offentlige Examen i September og October 1817 i Borgerdydskolen.

Den 24de September.	Den 29de September.	Den 2den October.	Den 6te October.	De skriftlige Prøver foretages i følgende Orden:
9.12 Latin 1 Latinclasse A. 12.2 Religion 1 Latinclasse B. 3.5 Græst 2 Latinclasse. 3.5 Engelsk 2 Handelsclasse. 5.7 Naturhist. 1 Handelsclasse.	9.11 Regning 3 Latinclasse. 9.11 Dansk 4 Handelscl. 9.11 Dansk Forberedelsescl. 11.1 Mathematik 2 Handelscl. 11.1 Mathematik 2 Latinclasse. 3.5 Geographie 3 Handelscl. 5.7 Mathematik 3 Latinclasse.	9.11 Religion 1 Handelsclasse 9.11 Regning Forberedelsescl. 11.2 Latin 4 Latinclasse. 3.4½ Mathematik 1 Latinclasse A. 3.4½ Lydsk 1 Latinclasse B. 4½.6 Lydsk 1 Latinclasse A. 4½.6 Mathematik 1 Latinclasse B.	9.11 Græst 4 Latinclasse. 9.12 Lydsk Forberedelsescl. 11.1 Religion 2 Handelscl. 3.5 Franss 3 Latinclasse. 3.5 Dansk 3 Handelscl. 5.7 Bogholderie 1 Handelscl. 5.7 Lydsk 4 Handelscl.	Den 24de September. 3.6 Latinst Stiil 1 Latincl. A og B. Den 25de September. 11.2 Lydsk Stiil 1 og 2 Handelscl. 3.6 Latinst Stiil 2 Latinclasse. Den 26de September. 9.12 Religion 3 Latinclasse. 11.1 Mathemat. 3 Handelsclasse. 11.1 Franss 4 Handelsclasse. 3.4½ Franss 2 Latinclasse. 3.5 Regning 2 Handelsclasse. 3.6 Latin 6 Latinclasse. 4½.6 Lydsk 4 Latinclasse. Den 27de September. 9.11 Religion 4 Latinclasse. 11.1 Mathemat. 1 Handelsclasse. 11.1 Engelsk 3 Handelsclasse. 3.5 Latin 1 Latinclasse B. 3.5 Regning 4 Handelsclasse. 5.7 Livius 1 Latinclasse A. Den 1ste October. 9.11 Geographie 6 Latinclasse. 9.11 Geographie Forberedelsescl. 11.2 Latin 2 Latinclasse. 3.5 Lydsk 3 Latinclasse. 3.5 Lydsk 5 Latinclasse. 5.7 Græst 1 Latinclasse A.
Den 25de September. 9.12 Latin 3 Latinclasse. 12.2 Religion 5 Latinclasse. 3.4½ Franss 4 Latinclasse. 3.5 Regning 6 Latinclasse. 4½.7 Lydsk 3 Handelscl.	Den 30te September. 9.11 Hist. og Geogr. 4 Latinclasse. 9.11 Geographie 4 Handelscl. 11.1 Lydsk 6 Latinclasse. 11.1 Engelsk 1 Handelscl. 3.5 Regning 4 Latinclasse. 3.5 Religion 4 Handelsclasse 5.7 Hebraisk 1 Latinclasse B. 3.5 Dansk 2 Handelscl. 5.7 Græst 3 Latinclasse.	Den 3die October. 9.11 Franss 2 Handelsclasse 11.1 Religion 1 Latinclasse A. 3.5 Lydsk 1 Handelsclasse 3.5 Regning 3 Handelsclasse 3.5 Religion 4 Handelsclasse 5.7 Franss 1 Latinclasse B. 5.7 Franss 1 Latinclasse B. 5.7 Regning 1 Handelsclasse	Den 7de October. 9.11 Hist. og Geogr. 1 Latincl. B. 11.1 Religion 2 Latinclasse. 3.5 Livius 1 Latincl. B. 3.5 Hist. og Geogr. 3 Latinclasse. 3.5 Regning 5 Latinclasse. 5.6 Hebraisk 1 Latincl. A 6.7 Franss 1 Latincl. A.	Den 26de September. 9.12 Engelsk Stiil 1 Handelscl. 9.12 Latinst Stiil 4 Latinclasse. 3.5 Latinst Stiil 3 og 5 Latincl. Den 27de September. 9.12 Dansk 2 og 3 Latinclasse. 3.6 Dansk 1 og 2 Handelscl.
Den 26de September. 9.11 Religion 3 Latinclasse. 11.1 Mathemat. 3 Handelsclasse. 11.1 Franss 4 Handelsclasse. 3.4½ Franss 2 Latinclasse. 3.5 Regning 2 Handelsclasse. 3.6 Latin 6 Latinclasse. 4½.6 Lydsk 4 Latinclasse.	Den 4de October. 9.11 Hist. og Geogr. 1 Handelscl. 11.12 Franss 6 Latinclasse 11.1 Lydsk 2 Handelscl. 12.1 Franss 5 Latinclasse 3.5 Lydsk 2 Latinclasse 3.6 Franss 3 Handelscl. 5.7 Græst 1 Latincl. B.	Den 8de October. 9.11 Hist. og Geogr. 2 Handelscl. 9.11 Dansk 6 Latinclasse. 11.1 Hist. og Geogr. 2 Latinclasse. 11.1 Franss 1 Handelscl. 3.5 Religion 3 Handelscl. 3.6 Latin 5 Latinclasse. 5.7 Naturhistorie 2 Handelscl.	Den 29de September. 9.12 Dansk 4 og 5 Latinclasse. 3.6 Dansk 1 Latincl. A og B.	Den 30te September. 9.11 Dansk 3 Handelscl. 3.6 Franss Stiil 1 Handelscl.
Den 27de September. 9.11 Religion 4 Latinclasse. 11.1 Mathemat. 1 Handelsclasse. 11.1 Engelsk 3 Handelsclasse. 3.5 Latin 1 Latinclasse B. 3.5 Regning 4 Handelsclasse. 5.7 Livius 1 Latinclasse A.	Den 9de October. 9.11 Geographie 6 Latinclasse. 9.11 Geographie Forberedelsescl. 11.2 Latin 2 Latinclasse. 3.5 Lydsk 3 Latinclasse. 3.5 Lydsk 5 Latinclasse. 5.7 Græst 1 Latinclasse A.	Den 9de October. 9.11 Religion 6 Latinclasse. 11.1 Hist. og Geogr. 1 Latincl. A.	Den 6te October. 3.6 Religion 1 Latinclasse A og B.	Den 6te October.

Til at bivaane denne Examen, som holdes i Klareboderne No. 8 paa 1ste Sal, indbydes herved ærbedigst Disciplenes Fædre og Foresatte,
samt andre Skolens Velhyndere.

M. Nielsen.